

УСЕЩАНЕ ЗА ИЗМАМА: РАЗМИСЛИТЕ НА РЕДАКТОРА

Борис Наймушин, Станислав Богданов

Резюме

Статията разглежда някои проблеми от етичен характер, поради които редица научни статии, получавани в редакцията на англоезичното списание “English Studies at NBU” на департамент „Чужди езици и култури“, не минават първоначалното редакторско одобрение и не стигат до същинското рецензиране. Тези проблеми включват (1) голям брой автори и фалшиво авторство и (2) плагиатство и автоплагиатство, в това число преводно. Тези признаци насочват редакторите към възможните нарушения на етиката при първото запознаване с получената статия. Статията ще бъде полезна както за млади научни редактори, така и за млади изследователи.

Ключови думи: редактор, научно списание, академично писане, плагиатство, научна етика, рецензиране

В известния филм „Усещане за жена“ Ал Пачино в ролята на Франк Слейд, незрящ полковник в отставка, усеща женската красота чрез нейния аромат. Филмът всъщност е римейк на италианския филм на режисьора Дино Ризи от 1974 година с Виторио Гасман в главната роля. Разбира се, това не е плагиатство, а напълно легитимен римейк. В случая ни привлече метафората за способността да усетиш и разбереш нещо, без да можеш да го видиш. Затова говорим за „усещане за измама“, което понякога се появява още при първото запознаване с новопостъпила научна статия и в резултат на едно кратко „разследване“ се сти-

Борис Наймушин,
Станислав Богданов –
Нов български университет,
София, България

УСЕЩАНЕ ЗА ИЗМАМА:
РАЗМИСЛИТЕ НА
РЕДАКТОРА

га до отхвърляне на етап „първоначална експертиза“ (desk rejection).

Списанието и политиките

Списанието „*English Studies at NBU*”¹ е създадено през 2014 година от доц. д-р Борис Наймушин и гл. ас. д-р Станислав (Стан) Богданов с амбицията да бъде съвременно международно списание в сферата на английската филология в най-широкото ѝ разбиране. Към момента списанието се индексира в такива бази данни като Web of Science, EBSCO, DOAJ, CEEOL, MLA, ERIN PLUS, ROAD, РИНЦ и др. Публикациите са безплатни за авторите.

Разработени са и стриктно се спазват правилата и процедурите за подаване, обработка и рецензиране на статиите, конфликта на интереси, авторско право, плагиатството и открит достъп. Наскоро списанието бе отличено със знака “*DOAJ Seal*” на базата данни *DOAJ*, което го нарежда сред десетте процента списания в базата данни, отговарящи на всички седем критерия за открит достъп².

Спазването на политиките в сферата на етиката са много важни за авторитета на едно научно списание. Трябва да признаем, че никаки проверки не могат да дадат пълна гаранция, че една статия не съдържа плагиатство или не е вече издадена на друг език. Именно с тази цел се разработват политики не само за предотвратяване, но и за поправяне на нарушения, установени на по-късен етап, вече след публикуването.

Усещане за измама: голям брой автори с вариации

Когато публикацията е платена и е непосилна като разход за един автор, те се кооперират, за да си разделят разноските. Така се стига до статии с четирима и повече автори. Дори когато публикацията е безплатна, логиката е същата – с една статия да се отчетат колкото се може повече автори. В този тип измама са възможни няколко разновидности, но същността е една и

¹ www.esnbu.org

² <https://doaj.org/apply/seal/>

*Борис Наймушин,
Станислав
Богданов*

съща – не всички, посочени за автори имат основание да присъстват в списъка с авторите.

1. Слаба статия + голям брой автори. Трябва да подчертаем, че големият брой автори предизвиква особени подозрения тогава, когато статията е дискуссионна, обзорна или теоретична и очевидно не изисква повече от един автор. Най-често като автор се проявява някой докторант, лаборант или друг млад преподавател или учен, а в готовата статия като автори на първите места виждаме вече професори и доценти. Нерядко професорите и доцентите, фигуриращи сред авторите, нямат други публикации по темата на статията. Но пък за сметка на това имат много публикации по най-разнообразни теми, при това винаги в съавторство.

Такива статии обикновено са доста слаби като съдържание и са написани на не много добър английски. Често се представят като „изследователски“, но в тях същинско изследване няма. Повечето имат една и съща структура. В увода се заявява някаква изследователска задача, след това има обсъждане с много цитирания и винаги автоцитирания, след което с гордост се изтъква, че „в резултат на проведеното изследване“ заявената цел е постигната. Всичко това се установява доста бързо и статията се отхвърля.

2. Силна статия + голям брой автори. Друга е ситуацията, когато се получава силна статия с трима и повече автори. Когато от статията ясно проличава, че става дума за доказан съвместен проект, участниците имат вече публикации по темата, в това число и самостоятелни, и са готови да посочат ролите си в проекта и написването на статията, статията ще бъде насочена за рецензиране.

Но сме имали немалко случаи, когато сред авторите има само един човек, който се занимава с доста специфична проблематика, докато останалите „съавтори“ нямат нищо общо с темата, което ясно личи от публикациите им. В процеса на „разследването“ се установи, че истинският автор е бил помолен от колегите „да помогне“ и да ги включи в статията. Ре-

УСЕЩАНЕ ЗА ИЗМАМА:
РАЗМИСЛИТЕ НА
РЕДАКТОРА

дакторското решение бе да се работи по статията ако остане само реалният автор.

3. Голям брой автори + вече публикувана на друг език статия. Тук вече имаме комплексна измама. Получаваме слаба статия с четирима автори на недобър английски, зад който ясно проличава езикът на оригинала. Статията очевидно е писана на друг език и след това преведена. При обратен превод с Гугъл получаваме много гладки изречения на езика на оригинала и без проблеми намираме изходната статията, която вече е публикувана – но с трима, а не четирима автори. Четвъртият автор очевидно е превел статията и действа като лице за контакт.

4. Двама автори + единият не знае нищо за това. Това е интересен казус. Доста слаба статия на недобър английски с двама автори, като името на втория подсказва, че е носител на английския език. Поради лошото ниво на езика в статията се усъмнихме и се свързахме с втория автор. Оказа се, че нищо не знае за тази статия. Мотивите за тази измама от страна на първия автор така и си останаха тайна.

Усещане за измама: плагиатство

Темата за съжаление е безкрайна. В нашето списание също имаме статии по тази тема (виж напр. Василева & Чанкова 2019; Янкова 2020). Тук ще се ограничим с няколко забележки. Когато получаваме статия на английски, написана от неносител на езика, подозрения за плагиатство могат да се породят от значителните разлики в стила и нивото на езика между отделните части на статията, т.е. собствения текст на автора и чуждия текст, представен като свой. Значително по-трудно е да се открие преводното плагиатство, когато и собственият, и заимстваният текст са преведени от един и същ човек или машина. В такива случаи е важна ролята на рецензентите, които са специалисти в дадена област и биха могли да усетят измамата.

Тук е мястото да подчертаем, че нивото на английския език на статията само по себе си не е реша-

*Борис Наймушин,
Станислав
Богданов*

ващо за отхвърлянето ѝ на този етап. Езикът може да се подобри, ако статията като съдържание е достойна и е минала първоначалната проверка за плагиатство.

Заклучение

В тази статия ние разгледахме някои признаци, които насочват редактора към възможните нарушения на етиката още при първото запознаване с получената статия.

Със съжаление трябва да признаем, че немалък брой автори по света са готови да извършат и реално извършват етични нарушения с различна тежест. В лични разговори след установено нарушение тези от тях, които са готови да продължат диалога, обясняват поведението си с необходимостта да публикуват в индексирани списания, за да запазят работното си място, повишение или по-високата заплата. Проблемът е, че по силата на тази логика могат да бъдат оправдавани нарушения и дори престъпления във всяка една област на човешката дейност.

Особено впечатление правят преподаватели, които са изключително стриктни и вискателни спрямо студентите си, но същевременно намират оправдания за собствените си нарушения и дори не се срамуват от тях. Напротив, те се обиждат на редакторите и дори ги обвиняват в това, че не им влизат в положенето и не искат „да помогнат“.

Между другото, това бе една от причините, поради които от самото начало решихме публикациите да бъдат безплатни. Много автори остават с погрешното усещане, че когато публикацията е платена, тя е осигурена и списанието е „длъжно“ да публикува изпратения текст. Имали сме случаи със запитвания дали е възможно да се плати „на зелено“, когато статията още не е написана, и да се осигури публикуването ѝ в някой от предстоящите броеве. Тъжното е, че такива списания, наричани „хищнически“, наистина съществуват и за пари публикуват всичко без каквото и да било редактиране и рецензиране.

УСЕЩАНЕ ЗА ИЗМАМА:
РАЗМИСЛИТЕ НА
РЕДАКТОРА

БИБЛИОГРАФИЯ

- Василева & Чанкова 2019:** Vassileva, I, & Chankova, M. (2019). Attitudes towards plagiarism in academia. *English Studies at NBU*, 5(1), 135–163. <https://doi.org/10.33919/esnbu.19.1.7>
- Янкова 2020:** Yankova, D. (2020). On Translated Plagiarism in Academic Discourse. *English Studies at NBU*, 6(2), 189–200. <https://doi.org/10.33919/esnbu.20.2.1>